

ΣΥΜΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΜΣ Σχολικής Ψυχολογίας ΕΚΠΑ 2020-2021

Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία στη σχολική κοινότητα

Διδάσκων: Αναπλ. καθηγητής Βασίλης Παυλόπουλος

ΠΕΝΝΥ ΚΟΥΡΤΗ
panagiota.kourti1@gmail.com

ΜΑΡΙΑΕΝΑ ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΗ
markoutroubi@gmail.com

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
cocharikleia@gmail.com

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΥΠΡΑΙΟΣ
kyp.stav@gmail.com

Ενότητες

1.Εισαγωγή

2.Ορισμός Συμπολιτισμικότητας

3.Πλεονεκτήματα της Συμπολιτισμικότητας

4.Μειονεκτήματα της Συμπολιτισμικότητας

5.Συμπεράσματα

6.Παρέμβαση –Δραστηριότητα με βάση την ιδεολογία της Συμπολιτισμικότητας: «Δες τη μεγάλη εικόνα»

7.Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Οι ιδεολογίες για τη διαχείριση της πολιτισμικής διαφορετικότητας, διαμορφώνουν τους τρόπους επιπολιτισμοποίησης των μεταναστών καθώς και τις δυναμικές στις σχέσεις μεταξύ των ομάδων.

Η ιδεολογία θέτει το υπόβαθρο για τις στρατηγικές και τις προσδοκίες επιπολιτισμοποίησης των εθνοπολιτισμικών ομάδων και της ευρύτερης κοινωνίας, αντίστοιχα, καθώς και για την υιοθέτηση αντίστοιχων πολιτικών (Horenczyk et al., 2013).

Η συμπολιτισμικότητα, η οποία μοναδικά εστιάζει στις επιρροές και διασυνδέσεις μεταξύ των πολιτισμών, διαφέρει νοηματικά και εμπειρικά από τις άλλες θεωρίες και προσεγγίσεις που σχετίζονται με τη διαφορετικότητα ,όπως η αχρωματοψία, η πολυπολιτισμικότητα και η αφομοίωση (Rosenthal & Levy, 2010, 2012. Rosenthal et al., 2012, 2014).

Ορισμός

Η συμπολιτισμικότητα αναγνωρίζει τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμικών ομάδων, ωστόσο επισημαίνει και τις ποικίλες διασυνδέσεις μεταξύ τους. Η κύρια ιδέα είναι πως οι διαφορετικές ομάδες διαμοιράζονται ένα κοινό παρελθόν με αμοιβαίες επιδράσεις. Διατείνεται πως δεν υπάρχουν «καθαροί» πολιτισμοί με ένα ομοιογενές και συγκεκριμένο φυλετικό ή εθνοτικό υπόβαθρο, και πως η έννοια του πολιτισμού πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως σημείο ενοποίησης μεταξύ των ανθρώπων .

Ορισμός

Σημασία δίνεται στα διασυνδεδεμένα παρελθόντα που έχουν σχηματίσει τις κουλτούρες και τις διαφορετικές εθνικές ομάδες των ανθρώπων, και στο ότι η κουλτούρα δεν θα έπρεπε να προσλαμβάνεται ή να χρησιμοποιείται ως μέσο για διαχωρισμό. Υπογραμμίζεται πως οι κουλτούρες και οι τα άτομα είναι προϊόντα αλληλεπιδράσεων και πως οι άνθρωποι είναι βαθιά συνδεδεμένοι (ανεξαρτήτως φυλετικής και εθνικής ομάδας) με ανθρώπους από άλλες κουλτούρες, δια μέσου ενός κοινού ιστορικού πλαισίου.

Ορισμός

Στην ιδεολογία της συμπολιτισμικότητας, διατηρείται μία ουδετερότητα, κατά την οποία οι διαφορές δεν αποσιωπώνται και οι ομοιότητες δεν υπερτονίζονται ενώ παράλληλα, επισημαίνονται οι ιστορικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της κοινωνίας υποδοχής και της κάθε μεταναστευτικής ομάδας. Σύμφωνα με την συμπολιτισμικότητα, η προκατάληψη απορρέει από την άγνοια που σχετίζεται με τις ιστορικές και σύγχρονες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε διαφορετικές φυλετικές και εθνικές ομάδες και μέσα από την εστίαση σε παρελθούσες αλληλεπιδράσεις και σχέσεις ανάμεσα στις ομάδες, θα επέλθει μείωση της προκατάληψης .

(Kelley, 1999. Prashad, 2001, 2003)

Πλεονεκτήματα

- Βοηθά να εντοπίσουμε και να κατανοήσουμε αυτά που μας συνδέουν
- Δεν απαιτεί την εξομοίωση ή υιοθέτηση της ταυτότητας μιας άλλης ομάδας
- Μείωση διομαδικών εντάσεων
- Απορρίπτει την άποψη ότι οι ομάδες υπάρχουν ανεξάρτητα η μια από την άλλη και δεν αλλάζουν
- Τονίζει πως η αλλαγή των πολιτισμών γίνεται με δυναμικό τρόπο μέσω της διαπολιτισμικής επαφής

Πλεονεκτήματα

- Θετικές διομαδικές στάσεις τόσο για τις κυρίαρχες όσο και για τις πιο περιθωριοποιημένες ομάδες
- Μεγαλύτερο ενδιαφέρον, εκτίμηση και άνεση απέναντι στη διαφορετικότητα
- Μικρότερη αποδοχή της κοινωνικής αδικίας
- Μεγαλύτερη προθυμία για επαφή με ανθρώπους από διαφορετικές φυλετικές και εθνοτικές ομάδες - θετικότερες στάσεις στη σύναψη φιλικών σχέσεων με μετανάστες

(Bernardo et al., 2013; Rosenthal & Levy, 2010, 2012)

Μειονεκτήματα

- Σχετικά νέα ιδεολογία που δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς.
- Δυσάρεστες συσχετίσεις μεταξύ των πολιτισμών – Δυσαρέσκεια απέναντι στις έξω-ομάδες.

(Rosenthal & Levy, 2010)

Μειονεκτήματα

- Τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τείνουν να θεωρούνται ότι προέρχονται από τις έσω-ομάδες. Αυτό μπορεί να οδηγήσει τα άτομα να βλέπουν τις εξω-ομάδες ως διαφορετικές παρά ως όμοιες στη βάση τους.
- Μειώνεται η μοναδικότητα της πολιτισμικής ιστορίας και παράδοσης μιας εθνοτικής ομάδας και η σημαντικότητα της συμβολής της σε έναν πολιτισμό.

(Rosenthal & Levy, 2010)

Αντί Συμπεράσματος...

- Η ιδεολογία της Συμπολιτισμικότητας αποτελεί νέα προσθήκη στις ήδη υπάρχουσες. Έτσι, απαιτείται περαιτέρω έρευνα και εμπειρική τεκμηρίωση.
- Επικεντρώνεται στις παρελθούσες και τρέχουσες αλληλεπιδράσεις και διασυνδέσεις μεταξύ διαφορετικών φυλετικών και εθνοτικών ομάδων (Rosenthal, & Levy, 2016).
- Όπως όλες οι πολιτισμικές ιδεολογίες διαθέτει τόσο πλεονεκτήματα και όσο και μειονεκτήματα.
- Η συνδυαστική λειτουργία της με άλλες ιδεολογίες πιθανόν να προσφέρει αποτελεσματικότερες μεθόδους παρέμβασης.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Σκοπός:

- Ανάπτυξη θετικών σχέσεων
- Ενδιαφέρον και εκτίμηση
- Προθυμία αλληλεπίδρασης με άλλους λαούς

Πληθυσμός-στόχος: μαθητές Γ΄ Γυμνασίου. Επιλέγονται οι μαθητές της συγκεκριμένης τάξης του γυμνασίου καθώς η διδακτική ύλη του μαθήματος της Ιστορίας αφορά στη σύγχρονη ιστορία.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Στόχοι:

- Συνδέσεις
- Αλληλεπιδράσεις
- Κοινές εμπειρίες
- Η Ιστορία ως εργαλείο ανάδειξης των συνδέσεων και της αλληλεπίδρασης σε διομαδικό επίπεδο.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Περιεχόμενο:

Στα πλαίσια του μαθήματος της Ιστορίας για τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου οι μαθητές καλούνται να πραγματοποιήσουν μία εργασία κατά την οποία θα αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με την πολιτική, την οικονομία, τις κοινωνικές συνθήκες και την αντιστασιακή δράση για την Ελλάδα αλλά και για άλλες χώρες της Ευρώπης κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Διαδικασία:

- Οι μαθητές θα δημιουργήσουν 4 ομάδες των 5 ατόμων, την 1^η εβδομάδα του Οκτωβρίου, οι οποίες θα σχηματιστούν από τα ίδια τα παιδιά. Η κάθε ομάδα θα αναζητήσει πληροφορίες για δυο χώρες.
- Η επιλογή των χωρών θα γίνει σε συνεργασία με τον υπεύθυνο καθηγητή ιστορίας. Θα προταθούν περισσότερες χώρες ώστε να επιλέξουν τα παιδιά αυτές που προτιμούν.
- Οι εργασίες των μαθητών θα πλαισιώσουν τη σχολική εορτή της 28ης Οκτωβρίου, η οποία θα διεξαχθεί σε επίπεδο τάξης.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Ζητήματα δεοντολογίας:

- Συμφωνία και συγκατάθεση του διευθυντή και του εκπαιδευτικού που θα υλοποιήσει την δράση.
- Ενημέρωση του διευθυντή και του εκπαιδευτικού σχετικά με τους σκοπούς και τους στόχους της δράσης.
- Αναφορά στους ωφελούμενους ότι, στα πλαίσια της αξιολόγησης της δράσης για λόγους ανατροφοδότησης, θα ζητηθεί η ανώνυμη συμπλήρωση ερωτηματολογίων πριν και μετά την δράση.
- Ενημέρωση του εκπαιδευτικού για το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται η δράση.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Χρονικό πλαίσιο

Εκτιμώμενη διάρκεια παρέμβασης δύο διδακτικές ώρες:

1η διδακτική ώρα: παρουσιάσεις των ομάδων.

2η διδακτική ώρα: συζήτηση παρουσιάσεων στην τάξη και έμφαση στα σημεία αλληλεπίδρασης και συνδιαλλαγής

Δες τη μεγάλη εικόνα

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- ❖ να εμπλουτιστούν οι γνώσεις των μαθητών για την κατάσταση των ευρωπαϊκών χωρών κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου
- ❖ να εντοπιστούν και να τονιστούν οι κοινές εμπειρίες, συνδέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ των χωρών
- ❖ να αναγνωριστεί η συμβολή κάθε χώρας σε διεθνές επίπεδο
- ❖ να αυξηθεί το ενδιαφέρον, η εκτίμηση, η προθυμία συνδιαλλαγής

Δες τη μεγάλη εικόνα

Αξιολόγηση της δράσης

Διαχρονική αξιολόγηση: η αξιολόγηση της δράσης θα πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια πριν και μετά τη δράση.

1^η αξιολόγηση: πριν την παρέμβαση στα τέλη Σεπτεμβρίου θα γίνει η πρώτη αξιολόγηση των μαθητών μέσω ανοιχτών ερωτήσεων ή με τη χρήση ερωτηματολογίου (Rosenthal & Levy, 2012).

2^η αξιολόγηση: μετά το τέλος της δράσης, στο επόμενο μάθημα, θα λάβει χώρα η τελική αξιολόγηση των συμμετεχόντων με τη χρήση του ερωτηματολογίου συμπολιτισμικότητας των Rosenthal & Levy (2012).

Δες τη μεγάλη εικόνα

Πρόκειται για μεταφρασμένη στα ελληνικά εκδοχή επταβάθμιας κλίμακας (1= διαφωνώ απόλυτα, 7= συμφωνώ απόλυτα) πέντε στοιχείων που μετράει την ουδέτερη μορφή συμπολιτισμικότητας:

- Διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες επιδρούν η μία στην άλλη ακόμα και όταν τα μέλη αυτών των ομάδων δεν έχουν πλήρη επίγνωση της επίδρασης.
- Παρόλο που οι εθνοτικές ομάδες μπορεί να φαίνεται ότι έχουν κάποια ξεκάθαρα ξεχωριστά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, οι εθνοτικές ομάδες έχουν αλληλεπιδράσει η μία με την άλλη και έτσι έχουν επηρεάσει η μία την άλλη με τρόπους που δεν είναι εύκολα προφανείς.
- Υπάρχουν πολλές συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών.
- Διαφορετικές πολιτισμικές και εθνοτικές ομάδες είναι πιθανό να μοιράζονται κάποιες παραδόσεις και προοπτικές επειδή αυτές οι ομάδες έχουν επηρεάσει η μία την άλλη σε κάποιο βαθμό στο πέρασμα του χρόνου.
- Οι διαφορετικές φυλετικές, εθνοτικές και πολιτισμικές ομάδες επιδρούν η μία στην άλλη.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Αξιολόγηση της διαδικασίας

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας θα χορηγηθεί ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, ώστε να αξιολογηθεί η εφαρμογή της δράσης.

Εάν η παραπάνω διαδικασία αξιολογηθεί θετικά και ανταποκριθεί στο σκοπό και τους στόχους που είχαν τεθεί, τότε μπορεί να εφαρμοστεί σε διαφορετικά μαθήματα, εξετάζοντας διαφορετικά πλαίσια στα οποία εμφανίζονται ιστορικά και μέχρι σήμερα κοινές εμπειρίες των λαών.

Δες τη μεγάλη εικόνα

Προτεινόμενα πλαίσια εφαρμογής της δράσης

- ❑ Το μάθημα της Γεωγραφίας, με έμφαση στις αλλαγές που έχουν συμβεί ιστορικά στα γεωγραφικά σύνορα πολλών χωρών, το μοίρασμα του γεωγραφικού χώρου σε διαφορετικά κράτη στο βάθος του χρόνου, με απώτερο σκοπό να καταδειχτεί η ρευστότητα του και το κοινό παρελθόν.
- ❑ Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, με έμφαση στα κοινά έθιμα, παραδόσεις και συνήθειες, μεταξύ των χωρών του κόσμου.
- ❑ Η Μουσική και τα Εικαστικά: τα κοινά χαρακτηριστικά της τέχνης παγκόσμια.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

Βιβλιογραφία

- Bernardo, A. B. I., Rosenthal, L., & Levy, S. R. (2013). Polyculturalism and attitudes towards people from other countries. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(3), 335–344. doi: 10.1016/j.ijintrel.2012.12.005
- Rosenthal, L., & Levy, S. R. (2010). The Colorblind, Multicultural, and Polycultural Ideological Approaches to Improving Intergroup Attitudes and Relations. *Social Issues and Policy Review*, 4(1), 215–246. doi: 10.1111/j.1751-2409.2010.01022.x
- Rosenthal, L., & Levy, S. R. (2012). The relation between polyculturalism and intergroup attitudes among racially and ethnically diverse adults. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 18, 1–16. doi:10.1037/a0026490
- Rosenthal, L., Levy, S. R. (2016) Endorsement of Polyculturalism Predicts Increased Positive Intergroup Contact and Friendship across the Beginning of College *Journal of Social Issues*, Vol. 72, No. 3, 2016, pp. 472--488 doi: 10.1111/josi.12177
- Παυλόπουλος, Β. (2019, Μάιος). *Ποια πολυπολιτισμικότητα; Διαφορετικότητα και ισοτιμία ως ιδεολογικές συνιστώσες της επιπολιτισμοποίησης. Στο Π. Παναγιωτοπούλου & Β. Παυλόπουλος (Οργανωτές), 25 χρόνια μετά τις πρώτες ψυχολογικές μελέτες της μετανάστευσης στην Ελλάδα: Προσεγγίσεις από τη σκοπιά των μεταναστών και της ευρύτερης κοινωνίας. Συμπόσιο του κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας στο 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Αλεξανδρούπολη.*